

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
Кафедра цивільного права № 1

ЗАТВЕРДЖЕНО

рішенням вченої ради

Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

(протокол №__ від_____ 2022 р.)

ПРОГРАМА

навчальної дисципліни

«Основи римського приватного права»

(вибіркова)

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський) рівень

Ступінь вищої освіти – бакалавр

Галузь знань – 08 «Право»

Спеціальність – 081 «Право»

Харків – 2022

Програма навчальної дисципліни «**Основи римського приватного права**»: галузь знань 08 «Право», спеціальність 081 «Право», освітньо-кваліфікаційний рівень перший (бакалаврський)

Розробники:

(Борисова Валентина Іванівна, завідувач кафедри цивільного права №1,

канд. юрид. наук, професор,

Коробцова Наталія Василівна, доцент кафедри цивільного права №1,

канд. юрид. наук, доцент

Біляев Олександр Олександрович, асистент кафедри цивільного права №1,

канд. юрид. наук)

Затверджено на засіданні кафедри цивільного права № 1 протокол № 1 від 2 вересня
2021 р.

Оновлено на засіданні кафедри цивільного права № 1

Протокол № ____ від _____ 2022. р.

Завідувач кафедри цивільного права №1 В. І. Борисова

Зміст

1. Вступ.....	4
2. Опис навчальної дисципліни	9-10
3. Зміст програми навчальної дисципліни.....	10-12
4. Ресурсне забезпечення навчальної дисципліни	12-18
4.1. Форми організації освітнього процесу та види навчальних занять	12
4.2. Самостійна робота здобувачів вищої освіти.....	12-13
4.3. Освітні технології та методи навчання.....	13-14
4.4. Форми педагогічного контролю та система оцінювання якості сформованих компетентностей за результатами засвоєння навчальної дисципліни	14-15
4.5. Навчально-методичне та інформаційне забезпечення навчальної дисципліни	16-19
Додаток 1. Карта предметних компетентностей з навчальної дисципліни	19-23
Додаток 2. Карта результатів навчання здобувача вищої освіти, сформульованих у термінах компетентностей.....	24
Додаток 3. Матриця зв'язків між модулями навчальної дисципліни, результатами навчання та предметними компетентностями в програмі навчальної дисципліни	27-28

1. Вступ

Основи римського приватного права є однією з навчальних дисциплін, вивчення якої сприяє усвідомленню майбутніми фахівцями значення норм права, які регулювали в Стародавньому Римі майнові відносини. Римське приватне право характеризується чіткістю визначень і високою юридичною технікою, а тому в підготовці висококваліфікованих юристів неможна обійтися без його вивчення. Знайомство з основними засадами римського приватного права і його системою допоможе сформувати у сучасного фахівця з правознавства юридичне мислення, створить передумови для наукового аналізу життєвих ситуацій, сприятиме пошуку юридично обґрунтованих шляхів і способів вирішення тих чи інших казусів.

Основною **метою** вивчення даної навчальної дисципліни є ознайомлення студентів із засадами римського приватного права, засвоєння його загальних понять та інститутів, джерел їх становлення, процесу розвитку та подальшого впливу на цивільне право.

Завданнями вивчення дисципліни є:

- усвідомлення значення римського приватного права для юридичних наук, його місця в системі наукового пізнання, ролі в дослідженні правової дійсності;
- засвоєння юридичних понять та термінів, що були вироблені римськими юристами та використовуються у сучасній юридичній літературі та законодавстві;
- розуміння суті та причин рецепції римського приватного права;
- формування у студентів розуміння сутності історичних явищ, латинських юридичних термінів та виразів;
- розвиток юридичного мислення та набуття навичок розв'язання цивільно-правових спорів;
- ознайомлення з першоджерелами – текстами римських юристів класичного періоду, положеннями римського приватного права.

Місце навчальної дисципліни у структурі освітньо-професійної програми:

а) навчальна дисципліна належить до циклу цивільно-правових дисципліни;

б) при вивченні даної дисципліни використовуються знання, отримані з наступних дисциплін (пререквізити):

- теорія держави та права;
- історія держави та права зарубіжних країн.

в) основні положення навчальної дисципліни мають застосовуватися при вивченні таких дисциплін (постреквізити):

- цивільне право;
- цивільний процес;
- сімейне право;
- договірне право;
- господарське право;
- міжнародне приватне право.

Предметні компетентності здобувача вищої освіти, сформованих в результаті освоєння навчальної дисципліни¹:

ПК – 1. Розуміння ролі права у регулюванні відносин між людьми та способів такого регулювання.

ПК – 2. Уміння працювати з джерелами класичного римського приватного права.

ПК – 3. Знання критеріїв розмежування правових норм на дві сфери: публічне та приватне право.

ПК – 4. Розуміння ролі римського приватного права у формуванні сучасних правових систем.

ПК – 5. Здатність застосовувати знання з основ римського приватного права для подальшого вивчення навчальних дисциплін цивільно-правового циклу.

¹ Експлікація загальних і професійних компетентностей визначається в карті предметних компетентностей (Додаток 1)

ПК – 6. Знання основних понять та термінів римського приватного права.

ПК – 7. Усвідомлення фундаментальних принципів (засад) правового регулювання майнових відносин, що були розроблені римськими юристами.

ПК – 8. Навички збору та аналізу інформації з першоджерел та самостійного опрацювання рекомендованої літератури.

ПК – 9. Здатність до систематичної самостійної роботи за темами лекцій.

ПК – 10. Знання латинських термінів (термінології), які використовуються у цивільному праві та законодавстві України.

ПК – 11. Уміння виявляти взаємозв'язки між економічним розвитком Стародавнього Риму та змінами у регулюванні майнових відносин.

ПК – 12. Знання специфіки основних інститутів римського приватного права.

ПК – 13. Розуміння місця римського приватного права серед інших загальнотеоретичних та спеціальних навчальних дисциплін.

ПК – 14. Здатність виявляти основні ідеї римського приватного права.

ПК – 15. Навички використання юридичної термінології.

ПК – 16. Знання основних положень речових прав.

ПК – 17. Розуміння формування системи зобов'язальних відносин.

ПК – 18. Уміння виявляти спільні риси та відмінності зобов'язань з контрактів та деліктів.

ПК – 19. Знання основних положень спадкового права.

ПК – 20. Знання правил, методів, прийомів і засобів юридичної техніки.

ПК – 21. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності.

ПК – 22. Уміння застосовувати набуті знання й уміння у вирішенні професійних завдань.

У результаті опанування навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен демонструвати наступні результати навчання²:

РНС НД – 1.1. Демонструвати навички правового (цивілістичного) мислення.

РНС НД – 1.2. Розуміти значення та закономірності формування фундаментальних понять римського приватного права.

РНС НД – 1.3. Знати суть рецепції римського права у сучасні правові системи.

РНС НД – 1.4. Здійснювати порівняльно-правовий аналіз норм римського приватного права та сучасного цивільного права.

РНС НД – 1.5. Розуміти сутність та взаємозв'язок основних інститутів римського приватного права.

РНС НД – 1.6. Вміти тлумачити норми римського приватного права.

РНС НД – 1.7. Виявляти проблеми у правовому регулюванні приватних (цивільних) відносин і пропонувати способи їх вирішення.

РНС НД – 1.8. Вміти творчо використовувати юридичні конструкції, розроблені римськими юристами.

РНС НД – 1.9. Демонструвати знання та розуміння особливостей правового регулювання приватних (цивільних) відносин.

РНС НД – 1.10. Визначати сутність правових категорій «правоздатність» та «дієздатність» стосовно римських громадян.

РНС НД – 1.11. Знати поняття, види та значення позовів як засобу захисту суб'єктивних цивільних прав у Давньому Римі.

РНС НД – 1.12. Здатність продемонструвати знання і розуміння основних положень сімейного права.

РНС НД – 1.13. Аналізувати положення джерел римського приватного права.

² Експлікація результатів освоєння навчальної дисципліни і результатів навчання за спеціальністю і спеціалізацією освітньо-професійної програми визначається в карті результатів навчання, сформульованих у термінах компетентностей (Додаток 2).

РНС НД – 1.14. Набути первинних знань, які будуть застосовуватися у подальшій професійній діяльності.

РНС НД – 1.15. Застосовувати норми римського приватного права до конкретних ситуацій при вирішенні казусів.

РНС НД – 1.16. Оцінювати сучасне право та практику його застосування з точки зору цінностей римської юриспруденції.

РНС НД – 1.17. Володіти юридичною термінологією.

РНС НД – 2.1. Демонструвати знання видів та сутності речових прав.

РНС НД – 2.2. Пояснювати природу й зміст права власності та речових прав на чуже майно.

РНС НД – 2.3. Вміти виявляти практичне значення класифікації речей в римському праві.

РНС НД – 2.4. Мати навички аналізу змісту видів речових прав на чуже майно.

РНС НД – 2.5. Володіти навичками застосування засобів захисту права власності.

РНС НД – 3.1. Здійснювати системний аналіз зобов'язань залежно від підстав їх виникнення.

РНС НД – 3.2. Здійснювати кваліфікацію юридичних фактів як підстав виникнення зобов'язань.

РНС НД – 3.3. Пояснювати природу зобов'язального права й зміст зобов'язання.

РНС НД – 3.4. Розуміти значення договору як специфічного способу регулювання приватних відносин.

РНС НД – 3.5. Здійснювати критичний і системний аналіз договорів у римському праві.

РНС НД – 3.6. Демонструвати знання вимог, що пред'являються до правочинів (договорів), та вміти визначати їх значення для дійсності правочину (договору).

РНС НД – 3.7. Здійснювати критичний і системний аналіз деліктних зобов'язань у римському праві.

РНС НД – 3.8. Володіти здатністю визначати конкретні види договорів та деліктів.

РНС НД – 3.9. Знати основні поняття спадкового права.

РНС НД – 3.10. Пояснювати природу й зміст спадкового права.

РНС НД – 3.11. Виявляти проблеми у правовому регулюванні спадкових відносин і пропонувати способи їх вирішення з використанням основних положень, розроблених римськими юристами.

РНС НД – 3.12. Демонструвати знання видів спадкування та розуміння принципів спадкового права.

Матеріал компетентнісно-орієнтованої програми навчальної дисципліни «Основи римського приватного права» поділені на три модулі³:

Модуль 1. Загальні положення римського приватного права.

Модуль 2. Речове право.

Модуль 3. Зобов'язальне та спадкове право.

2. Опис навчальної дисципліни

Курс	Рівень освіти, галузь знань, спеціальність	Дидактична структура навчальної дисципліни
Кількість кредитів ЕКТС: 6 Кількість модулів: 3 Загальна кількість годин: 180 аудиторних – 68 самостійна робота - 112	Рівень освіти – перший (бакалаврський) Галузь знань – 08 «Право» Спеціальність – 081 «Право»	Вибіркова Модуль 1. Загальні положення римського приватного права Лекції: 10 Практичні заняття: 12 Самостійна робота: 40 Модуль 2. Речове право Лекції: 8 Практичні заняття: 8 Самостійна робота: 30

³ Експлікація модуляризації компетентнісно-орієнтованої програми навчальної дисципліни визначається у матриці зв'язків між модулями навчальної дисципліни, результатами навчання та предметними компетентностями (Додаток 3).

		<p>Модуль 3. Зобов'язальне та спадкове право Лекції: 14 Практичні заняття: 16 Самостійна робота: 42</p> <p>Види контролю: поточний контроль; підсумковий контроль – залік за результатами практичних занять.</p>
--	--	--

3. Зміст програми навчальної дисципліни

Модуль 1. Загальні положення римського приватного права

Поняття та предмет римського приватного права. Зміст понять «приватне право» (*ius privatum*) та «цивільне право» (*ius civile*). Системи римського приватного права: цивільне право (*ius civile*), право народів (*ius gentium*), преторське право (*ius praetorium*). Рецепція римського права. Значення римського права для сучасної юриспруденції.

Поняття та види джерел римського приватного права. Звичаї як норми неписаного права. Еволюція поняття «закон» у процесі розвитку римської держави. Постанови народних зборів у республіканський період. Сенатусконсульти періоду принципату. Імператорські конституції: едикти, декрети, рескрипти, мандати. Едикти магістратів як специфічна форма правотворчості. Діяльність римських юристів (юриспруденція) як форма правотворчості. Кодифікація Юстиніана.

Поняття особи (persona) в римському праві. Поняття та зміст правоздатності. Стан свободи (*status libertatis*). Стан громадянства (*status civitatis*). Сімейний стан (*status familiae*). Поняття та обсяг дієздатності. Правове становище римських громадян, латинів, перегринів, вільновідпущених та колонів. Правове положення рабів. Юридичні особи.

Загальний устрій римської сім'ї (familia). Агнатська та когнатська спорідненість. Поняття та види законного римського шлюбу. Правові відносини подружжя. Правові відносини батьків і дітей.

Захист прав. Самоуправство як первісна форма захисту прав. Самозахист. Загальний характер державного захисту прав. Виникнення державного суду. Види цивільного процесу: легісакційний (*legis actiones*), формулярний (*per formulas*) та екстраординарний (*cognitiones extra ordinem*) процеси. Поняття та види позовів (*actio*). Позовна давність та її співвідношення із законними строками. Особливі засоби преторського захисту (інтердикти (*interdicta*)).

Модуль 2. Речове право

Загальні положення про речове право. Поняття речі (*res*) та їх класифікації у римському праві. Поняття, загальна характеристика та види речових прав. Поняття володіння (*possessio*) та його співвідношення з правом власності. Види володіння. Поняття, зміст та види права власності. Спільна власність. Набуття та втрата права власності. Втрата права власності. Захист права власності. Права на чужі речі (*iure in re aliena*) як обмеження права власності. Поняття та види прав на чужі речі. Поняття та види сервітутів (*servitutis*). Емфітевзис (*emphyteusis*) і суперфіцій (*superficies*). Заставне право. Поняття і форми застави (*fiducia, pignus, hypotheca*).

Модуль 3. Зобов'язальне та спадкове право

Поняття та види зобов'язання (obligatio). Підстави виникнення зобов'язання. Зміст зобов'язання (*dare, facere, praestare*). Сторони у зобов'язанні. Виконання зобов'язання. Забезпечення виконання зобов'язання: застава, завдаток, неустойка, порука. Наслідки невиконання зобов'язання. Припинення зобов'язань.

Поняття та види договорів. Поняття та види контрактів (*contractus*). Пакти (*pactum*). Умови дійсності договорів. Зміст договору. Укладення договору. Окремі види контрактів.

Квазіконтракти.

Поняття та види делікту (*delictum*). Поняття квазіделіктів (*quasi ex delicto*).

Загальні положення про спадкове право. Етапи розвитку римського спадкового права. Поняття та види спадкування. Спадкування за законом.

Спадкування за заповітом (testamentum). Відкриття спадщини. Прийняття спадщини. Захист спадкових прав.

4. Ресурсне забезпечення навчальної дисципліни

4.1. При вивченні основ римського приватного права застосовуються наступні форми організації освітнього процесу:

- 1) навчальні заняття;
- 2) самостійна робота;
- 3) практична підготовка;
- 4) контрольні заходи.

При вивченні основ римського приватного права застосовуються наступні види навчальних занять:

- лекція;
- практичне заняття.

4.2. Самостійна робота здобувачів вищої освіти

1. Самостійна робота здобувачів вищої освіти є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних завдань. Змістом самостійної роботи студентів є вивчення лекційного матеріалу, опрацювання рекомендованої та додаткової літератури, підготовка до практичних занять, написання рефератів, наукових доповідей, статей, тез, есе. Призначенням самостійної роботи є системне та послідовне засвоєння навчального матеріалу навчальної дисципліни «Основи римського приватного права», вироблення навичок опрацювання джерел пізнання римського права, спеціальної літератури та інших матеріалів, необхідних для належного засвоєння предмету навчальної дисципліни, а також для розвитку сталих умінь до самостійного вивчення і викладання одержаної інформації.

2. Форми самостійної роботи студентів.

При вивченні навчальної дисципліни «Основи римського приватного права» самостійна робота студентів здійснюється у двох взаємопов'язаних формах:

а) аудиторна самостійна робота, яка здійснюється під керівництвом викладача:

- конспектування тем лекцій та засвоєння матеріалу;
- підготовка та написання рефератів, наукових доповідей, статей, тез, есе.

б) позааудиторна самостійна робота:

- підготовка до лекцій;
- підготовка до практичних занять;
- вивчення нового матеріалу;
- самостійне опрацювання окремих питань навчальної дисципліни, які не викладаються на лекціях;
- ознайомлення з джерелами римського права та їх аналіз.

4.3. Освітні технології та методи навчання

При викладенні навчальної дисципліни «Основи римського приватного права» застосовуються наступні освітні технології:

- модульна система навчання;
- лекційна система навчання;
- технологія інтенсифікації навчання на основі опорних схем;
- інтегральна технологія;
- організація пізнавальної діяльності;
- розігрування ситуацій у ролях;
- дискусія;
- ділова гра;
- технологія саморозвитку;
- технологія дистанційного навчання.

Використовуються наступні методи навчання:

- пояснювальний;

- дослідницький;
- аналітичний;
- оволодіння знаннями.

4.4. Форми педагогічного контролю та система оцінювання якості сформованих компетентностей за результатами засвоєння навчальної дисципліни

1. Поточний контроль знань студентів здійснюється шляхом усного опитування на практичних заняттях.

Об'єктами поточного контролю знань студентів є:

- систематичне відвідування лекцій;
- робота на практичних заняттях;
- виконання завдань для самостійного опрацювання (самостійне опрацювання тем в цілому чи окремих питань; написання рефератів, есе та їх презентація; підготовка конспектів навчальних чи наукових текстів; підготовка реферативних матеріалів з публікацій; інші форми роботи).

2. Підсумковою формою контролю знань є недиференційований залік, який виставляється студенту за результатами практичних занять, і є підсумком засвоєння студентом теоретичних знань, уміння застосовувати ці знання при вирішенні конкретних професійних задач.

3. Студент отримує «зараховано», якщо він регулярно відвідував практичні заняття та працював на них, виявив всебічне, систематичне і глибоке знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, у тому числі орієнтується в основних наукових доктринах та концепціях дисципліни; засвоїв основну та додаткову літературу, рекомендовану кафедрою; показав здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни та використання отриманих знань у практичній роботі.

Оцінка «незараховано» виставляється студенту, який не працював на практичних заняттях або має невідпрацьовані пропущені заняття, виявив істотні прогалини у знаннях базових положень навчальної дисципліни.

Рівні оцінювання результатів навчання:

1. Пороговий рівень – студент виявив:

- знання основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією; засвоєння основної літератури, рекомендованої кафедрою; помилки та суттєві неточності у відповідях на практичних заняттях за наявності знань для їх самостійного усунення або за допомогою викладача.

2. Типовий рівень – студент виявив:

- повне знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни; засвоєння основної літератури та знайомство з додатковою літературою, рекомендованою кафедрою; здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни, розуміння їх значення для практичної роботи;

- достатньо повне знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, за відсутності у відповідях суттєвих неточностей; засвоєння основної літератури, рекомендованої кафедрою; здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни, розуміння їх значення для практичної роботи;

3. Відмінний рівень - студент виявив:

- всебічне, систематичне і глибоке знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, у тому числі орієнтація в основних наукових доктринах та концепціях дисципліни; засвоєння основної та додаткової літератури, рекомендованої кафедрою; здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни та використання отриманих знань у практичній роботі.

4.5. Навчально-методичне та інформаційне забезпечення навчальної дисципліни

1. Джерела римського приватного права:

Дигести Юстиніана /перевод с лат.; отв. ред. Л. Л. Кофанов. Москва : Статут, 2002. 584 с.

Институции Юстиниана /перевод с лат. Д. Расснера /под ред. Л. Л. Кофанова, В. А. Томсинова. (Серия «Памятники римского права»). Москва : Зерцало, 1998. 400 с.

Памятники римского права: Законы XII таблиц. Институции Гая. Дигесты Юстиниана. Москва : Зерцало, 1997. 608 с.

Юлий Павел. Пять книг сентенций к сыну. Фрагменты Домиция Ульпиана / отв. ред. Л.Л. Кофанов. Сер. памятники римского права. Москва, 1998. 287 с.

2. Підручники, навчальні посібники, монографії тощо:

Римське право крізь призму традиції і судової практики : монографія / за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків : ЕКУС, 2022. 512 с.

Основи римського приватного права : підручник /за заг. ред. В.І. Борисової, Л.М. Баранової. Харків : Право, 2008. 224 с.

Ф. К. фон Савіньї. Право володіння. Київ : Право України, 2021. 512 с.

Р. А. Майданик, Є. О. Рябоконт. Римське приватне право. Практикум. Київ : Алерта, 2021. 220 с.

І. В. Тетарчук. Римське приватне право : навч. посіб. Харків : ЦУЛ, 2020. 136 с.

І. М. Шаркова. Римське приватне право (казуси добросовісності) : навч. посіб. 2013. 101 с.

І. М. Шаркова. Принцип добросовісності в римському приватному праві: історія та сучасність : монографія / за наук. ред. В. Ф. Опришка. Київ : КНЕУ, 2011. 246 с.

Калюжний Р.А. Римське приватне право. Курс лекцій. Київ : Істина. 2005. 144 с.

О. О. Гайдулін. Римське приватне право. Автодидактичний комплекс. Київ : ППП, 2003. 53 с.

Римське право : підручник. Харків : Uibris, 1972. 310 с.

Римське право (Інституції). Харків : «Одіссей», 2000. 288 с.

Римське право : підруч. / О.А. Підопригора, Є.О. Харитонов. 2-ге вид. – К. : Юрінком Інтер. 2009. - 528 с.

Римское частное право. : учебн. /под ред. проф. И.Б. Новицкого и проф. И.С. Перетерского. Москва : Волтерс Клувер, 2010. 608 с.

Санфилиппо Чезаре. Курс римского частного права. : учебн. / под ред. Д.В. Дождева. Москва : Изд-во БЕК, 2000. 400 с.

Р. А. Калюжний. Римське приватне право : курс лекцій. Київ : Істина, 2005. 144 с.

Харитонов Є.О. Приватне право як концепт: пошук парадигми: монографія / Є.О. Харитонов, О.І. Харитонova – Одеса : Фенікс, 2014 – 804 с.

СЕНМК

http://library.nlu.edu.ua/index.php?option=com_k2&view=itemlist&task=category&id=103:osnovi-rimskogo-privatnogo-prava&Itemid=151

Навчально-методичний посібник для практичних занять і самостійної роботи студентів з вибіркової навчальної дисципліни «Основи римського приватного права» для студентів 2 курсу денної форми навчання (першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право» освітньо-професійної програми «Право») / уклад.: В. І. Борисова, Н. В. Коробцова, О. О. Біляєв. Харків : Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2021. 41 с.

**Карта предметних компетентностей з навчальної дисципліни
«Основи римського приватного права»**

Шифр та назва компетентностей за спеціальністю і/або спеціалізацією	Шифр та назва компетентностей з навчальної дисципліни
ЗК – загальні (універсальні) компетентності	ПК – предметні компетентності з навчальної дисципліни
ЗК – 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.	ПК – 1. Розуміння ролі права у регулюванні відносин між людьми та способів такого регулювання. ПК – 7. Усвідомлення фундаментальних принципів (засад) правового регулювання майнових відносин, що були розроблені римськими юристами. ПК – 11. Уміння виявляти взаємозв'язки між економічним розвитком Стародавнього Риму та змінами у регулюванні майнових відносин. ПК – 13. Розуміння місця римського приватного права серед інших загальнотеоретичних та спеціальних навчальних дисциплін. ПК – 14. Здатність виявляти основні ідеї римського приватного права.
ЗК – 2. Здатність застосовувати знання в професійній діяльності у стандартних та нестандартних ситуаціях.	ПК – 4. Розуміння ролі римського приватного права у формуванні сучасних правових систем. ПК – 10. Знання латинських термінів (термінології), які використовуються у цивільному праві та законодавстві України. ПК – 14. Здатність виявляти основні ідеї римського приватного права. ПК – 15. Навички використання юридичної термінології. ПК – 20. Знання правил, методів, прийомів і засобів юридичної техніки. ПК – 21. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності. ПК – 22. Уміння застосовувати набуті знання й уміння у вирішенні професійних завдань.
ЗК – 3. Уміння планувати, організувати і контролювати власну діяльність.	ПК – 8. Навички збору та аналізу інформації з першоджерел та самостійного опрацювання рекомендованої літератури. ПК – 9. Здатність до систематичної самостійної роботи за темами лекцій.
ЗК – 5. Уміння грамотно і точно формулювати та висловлювати свої позиції, належним чином їх	ПК – 6. Знання основних понять та термінів римського приватного права. ПК – 12. Знання специфіки основних інститутів

обґрунтовувати.	<p>римського приватного права.</p> <p>ПК – 15. Навички використання юридичної термінології.</p> <p>ПК – 17. Розуміння формування системи зобов'язальних відносин.</p> <p>ПК – 20. Знання правил, методів, прийомів і засобів юридичної техніки.</p>
ЗК – 6. Навички збору і аналізу інформації з національних і міжнародних джерел.	<p>ПК – 2. Уміння працювати з джерелами класичного римського приватного права.</p> <p>ПК – 8. Навички збору та аналізу інформації з першоджерел та самостійного опрацювання рекомендованої літератури.</p> <p>ПК – 9. Здатність до систематичної самостійної роботи за темами лекцій.</p>
ЗК – 7. Навички використання інформаційних технологій і баз даних.	<p>ПК – 2. Уміння працювати з джерелами класичного римського приватного права.</p> <p>ПК – 9. Здатність до систематичної самостійної роботи за темами лекцій.</p>
ЗК – 9. Здатність працювати самостійно.	<p>ПК – 5. Здатність застосовувати знання з основ римського приватного права для подальшого вивчення навчальних дисциплін цивільно-правового циклу.</p> <p>ПК – 9. Здатність до систематичної самостійної роботи за темами лекцій.</p>
ЗК – 11. Здатність приймати неупереджені і вмотивовані рішення.	<p>ПК – 18. Уміння виявляти спільні риси та відмінності зобов'язань з контрактів та деліктів.</p> <p>ПК – 21. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності.</p> <p>ПК – 22. Уміння застосовувати набуті знання й уміння у вирішенні професійних завдань.</p>
ЗК – 13. Здатність до самоосвіти та навчання протягом усього життя.	<p>ПК – 9. Здатність до систематичної самостійної роботи за темами лекцій.</p>
ЗК – 14. Здатність до креативності у предметно-практичній діяльності відповідно до соціальних статусів і модусів.	<p>ПК – 7. Усвідомлення фундаментальних принципів (засад) правового регулювання майнових відносин, що були розроблені римськими юристами.</p> <p>ПК – 17. Розуміння формування системи зобов'язальних відносин.</p> <p>ПК – 21. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності.</p> <p>ПК – 22. Уміння застосовувати набуті знання й уміння у вирішенні професійних завдань.</p>
ЗК – 15. Уміння реалізовувати	<p>ПК – 5. Здатність застосовувати знання з основ</p>

функції у предметно-практичній діяльності.	римського приватного права для подальшого вивчення навчальних дисциплін цивільно-правового циклу. ПК – 14. Здатність виявляти основні ідеї римського приватного права. ПК – 22. Уміння застосовувати набуті знання й уміння у вирішенні професійних завдань.
ФКС – фахові компетентності за спеціальністю	
ФКС – 1. Знання теорії (філософії) права.	ПК – 3. Знання критеріїв розмежування правових норм на дві сфери: публічне та приватне право. ПК – 10. Знання латинських термінів (термінології), які використовуються у цивільному праві та законодавстві України. ПК – 11. Уміння виявляти взаємозв'язки між економічним розвитком Стародавнього Риму та змінами у регулюванні майнових відносин. ПК – 14. Здатність виявляти основні ідеї римського приватного права.
ФКС – 2. Знання історії права та устрою держави.	ПК – 4. Розуміння ролі римського приватного права у формуванні сучасних правових систем.
ФКС – 7. Знання засад і принципів національного права, а також змісту правових інститутів таких фундаментальних галузей права, як: конституційне право, адміністративне і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, трудове право, кримінальне і кримінальне процесуальне право.	ПК – 5. Здатність застосовувати знання з основ римського приватного права для подальшого вивчення навчальних дисциплін цивільно-правового циклу. ПК – 7. Усвідомлення фундаментальних принципів (засад) правового регулювання майнових відносин, що були розроблені римськими юристами. ПК – 12. Знання специфіки основних інститутів римського приватного права. ПК – 13. Розуміння місця римського приватного права серед інших загальнотеоретичних та спеціальних навчальних дисциплін. ПК – 14. Здатність виявляти основні ідеї римського приватного права. ПК – 16. Знання основних положень речових прав. ПК – 17. Розуміння формування системи зобов'язальних відносин. ПК – 18. Уміння виявляти спільні риси та відмінності зобов'язань з контрактів та деліктів. ПК – 19. Знання основних положень спадкового права.
ФКС – 8. Навички реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.	ПК – 5. Здатність застосовувати знання з основ римського приватного права для подальшого вивчення навчальних дисциплін цивільно-правового циклу.

	<p>ПК – 15. Навички використання юридичної термінології.</p> <p>ПК – 18. Уміння виявляти спільні риси та відмінності зобов'язань з контрактів та деліктів.</p> <p>ПК – 20. Знання правил, методів, прийомів і засобів юридичної техніки.</p> <p>ПК – 22. Уміння застосовувати набуті знання й уміння у вирішенні професійних завдань.</p>
<p>ФКС – 9. Уміння моделювати правові ситуації у професійній діяльності.</p>	<p>ПК – 18. Уміння виявляти спільні риси та відмінності зобов'язань з контрактів та деліктів.</p> <p>ПК – 21. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності.</p> <p>ПК – 22. Уміння застосовувати набуті знання й уміння у вирішенні професійних завдань.</p>
<p>ФКС – 10. Здатність аналізувати правові проблеми та формувати правові позиції.</p>	<p>ПК – 5. Здатність застосовувати знання з основ римського приватного права для подальшого вивчення навчальних дисциплін цивільно-правового циклу.</p> <p>ПК – 11. Уміння виявляти взаємозв'язки між економічним розвитком Стародавнього Риму та змінами у регулюванні майнових відносин.</p> <p>ПК – 14. Здатність виявляти основні ідеї римського приватного права.</p> <p>ПК – 21. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності.</p>
<p>ФКС – 11. Знання правил, методів, прийомів і засобів юридичної техніки.</p>	<p>ПК – 7. Усвідомлення фундаментальних принципів (засад) правового регулювання майнових відносин, що були розроблені римськими юристами.</p> <p>ПК – 13. Розуміння місця римського приватного права серед інших загальнотеоретичних та спеціальних навчальних дисциплін.</p> <p>ПК – 14. Здатність виявляти основні ідеї римського приватного права.</p> <p>ПК – 15. Навички використання юридичної термінології.</p> <p>ПК – 20. Знання правил, методів, прийомів і засобів юридичної техніки.</p>
<p>ФКС – 13. Здатність виявляти проблеми у правовому регулюванні і пропонувати способи їх вирішення.</p>	<p>ПК – 11. Уміння виявляти взаємозв'язки між економічним розвитком Стародавнього Риму та змінами у регулюванні майнових відносин.</p> <p>ПК – 14. Здатність виявляти основні ідеї римського приватного права.</p> <p>ПК – 21. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності.</p>

<p>ФКС – 16. Навички логічного, критичного і системного аналізу правових документів.</p>	<p>ПК – 20. Знання правил, методів, прийомів і засобів юридичної техніки. ПК – 21. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності.</p>
<p>ФКС – 19. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності.</p>	<p>ПК – 6. Знання основних понять та термінів римського приватного права. ПК – 13. Розуміння місця римського приватного права серед інших загальнотеоретичних та спеціальних навчальних дисциплін. ПК – 14. Здатність виявляти основні ідеї римського приватного права. ПК – 21. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності.</p>
<p>ФКС – 20. Знання основ юридичної деонтології.</p>	<p>ПК – 1. Розуміння ролі права у регулюванні відносин між людьми та способів такого регулювання.</p>

Карта результатів навчання здобувача вищої освіти, сформульованих у термінах компетентностей

Шифр та назва РН за спеціальністю і / або спеціалізацією	Модуль НД	Шифр та назва РН з навчальної дисципліни
РНС – результати навчання за спеціальністю		Результати навчання з навчальної дисципліни
РНС – 1. Демонструвати знання і розуміння сучасних правових доктрин, цінностей, принципів та стандартів у межах різних правових галузей, а також міжнародного та європейського права.	№ 1	РНС НД – 1.1. Демонструвати навички правового (цивілістичного) мислення.
	№ 1	РНС НД – 1.2. Розуміти значення та закономірності формування фундаментальних понять римського приватного права.
	№ 1	РНС НД – 1.3. Знати суть рецепції римського права у сучасні правові системи.
РНС – 2. Здійснювати критичний і системний аналіз правових явищ та процесів.	№ 1	РНС НД – 1.4. Здійснювати порівняльно-правовий аналіз норм римського приватного права та сучасного цивільного права.
	№ 3	РНС НД – 3.1. Здійснювати системний аналіз зобов'язань залежно від підстав їх виникнення.
	№ 3	РНС НД – 3.5. Здійснювати критичний і системний аналіз договорів у римському праві.
	№ 3	РНС НД – 3.7. Здійснювати критичний і системний аналіз деліктних зобов'язань у римському праві.
РНС – 3. Пояснювати природу й зміст основних правових інститутів і процедур національного права і особливості їх реалізації та застосування.	№ 1	РНС НД – 1.5. Розуміти сутність та взаємозв'язок основних інститутів римського приватного права.
	№ 1	РНС НД – 1.6. Вміти тлумачити норми римського приватного права.
	№ 2	РНС НД – 2.1. Демонструвати знання видів та сутності речових прав.
	№ 2	РНС НД – 2.2. Пояснювати природу й зміст права власності та речових прав на чуже майно.
	№ 3	РНС НД – 3. Пояснювати природу зобов'язального права й зміст зобов'язання.
	№ 3	РНС НД – 3. Пояснювати природу й

		зміст спадкового права.
РНС – 4. Виявляти проблеми у правовому регулюванні і пропонувати способи їх вирішення з використанням наявних теоретичних і прикладних знань відповідно до принципів захисту прав людини і її основоположних свобод.	№ 1	РНС НД – 1.7. Виявляти проблеми у правовому регулюванні приватних (цивільних) відносин і пропонувати способи їх вирішення.
	№ 1	РНС НД – 1.8. Вміти творчо використовувати юридичні конструкції, розроблені римськими юристами.
	№ 3	РНС НД – 3.11. Виявляти проблеми у правовому регулюванні спадкових відносин і пропонувати способи їх вирішення з використанням основних положень, розроблених римськими юристами.
РНС – 5. Демонструвати знання та розуміння особливостей правового регулювання у фундаментальних галузях права.	№ 1	РНС НД – 1.9. Демонструвати знання та розуміння особливостей правового регулювання приватних (цивільних) відносин.
	№ 3	РНС НД – 3.8. Володіти здатністю визначати конкретні види договорів та деліктів.
РНС – 6. Визначати особливості публічного і приватного права з урахуванням специфіки їх предмета і методів правового регулювання.	№ 3	РНС НД – 3.4. Розуміти значення договору як специфічного способу регулювання приватних відносин.
РНС – 8. Визначати правосуб'єктність суб'єктів приватного права.	№ 1	РНС НД – 1.10. Визначати сутність правових категорій «правоздатність» та «дієздатність» стосовно римських громадян.
РНС – 10. Визначати каталог прав і свобод людини і громадянина та їх право на судовий захист.	№ 1	РНС НД – 1.11. Знати поняття, види та значення позовів як засобу захисту суб'єктивних цивільних прав у Давньому Римі.
РНС – 12. Здатність продемонструвати знання і розуміння структурних підсистем матеріального і процесуального права.	№ 1	РНС НД – 1.12. Здатність продемонструвати знання і розуміння основних положень сімейного права.
	№ 3	РНС НД – 3.12. Демонструвати знання видів спадкування та розуміння принципів спадкового права.
РНС – 13. Здатність здійснювати юридичну кваліфікацію.	№ 3	РНС НД – 3.2. Здійснювати кваліфікацію юридичних фактів як підстав виникнення зобов'язань.
	№ 2	РНС НД – 2.3. Вміти виявляти практичне значення класифікації речей в римському праві.
	№ 2	РНС НД – 2.5. Володіти навичками застосування засобів захисту права власності.

РНС – 14. Здійснювати логічний, критичний і системний аналіз правових документів.	№ 1	РНС НД – 1.13. Аналізувати положення джерел римського приватного права.
РНС – 17. Застосовувати набуті знання у стандартних професійних ситуаціях методами відтворення та реконструкції.	№ 1 № 1	РНС НД – 1.14. Набути первинних знань, які будуть застосовуватися у подальшій професійній діяльності. РНС НД – 1.15. Застосовувати норми римського приватного права до конкретних ситуацій при вирішенні казусів.
РНС – 18. Виокремлювати юридично значущі факти і формулювати обґрунтовані правові висновки.	№ 1 № 2 № 3	РНС НД – 1.16. Оцінювати сучасне право та практику його застосування з точки зору цінностей римської юриспруденції. РНС НД – 2.4. Мати навички аналізу змісту видів речових прав на чуже майно. РНС НД – 3.6. Демонструвати знання вимог, що пред'являються до правочинів (договорів), та вміння визначати їх значення для дійсності правочину (договору).
РНС – 19. Використовувати правничу термінологію у процесі професійної діяльності.	№ 1 № 3	РНС НД – 1.17. Володіти юридичною термінологією. РНС НД – 3.9. Знати основні поняття спадкового права.

Додаток 3

Матриця зв'язків між модулями навчальної дисципліни, результатами навчання та предметними компетентностями у програмі навчальної дисципліни

Результати навчання за навчальною дисципліною / модулями	Предметні компетентності																					
	ПК - 1	ПК - 2	ПК - 3	ПК - 4	ПК - 5	ПК - 6	ПК - 7	ПК - 8	ПК - 9	ПК - 10	ПК - 11	ПК - 12	ПК - 13	ПК - 14	ПК - 15	ПК - 16	ПК - 17	ПК - 18	ПК - 19	ПК - 20	ПК - 21	ПК - 22
Основи римського приватного права / Модуль 1																						
PHC НД – 1.1			X																			X
.PHC НД – 1.2.						X	X				X			X								X
PHC НД – 1.3.	X			X	X																	X
PHC НД – 1.4.				X	X								X									X
PHC НД – 1.5.							X					X										X
PHC НД – 1.6.										X												
PHC НД – 1.7.					X																	
PHC НД – 1.8.					X															X	X	
PHC НД – 1.9.			X				X															
PHC НД – 1.10.															X					X		
PHC НД – 1.11.																				X	X	
PHC НД – 1.12.												X										
PHC НД – 1.13.		X						X														
PHC НД – 1.14.					X																	
PHC НД – 1.15.					X																	
PHC НД – 1.16.				X										X								
PHC НД – 1.17.						X				X					X							

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
Основы римского приватного права / Модуль 2																						
РНС НД – 2.1.												X				X						
РНС НД – 2.2.																X						
РНС НД – 2.3.														X		X						
РНС НД – 2.4.												X				X						
РНС НД – 2.5.																X						
Основы римского приватного права / Модуль 3																						
РНС НД – 3.1.									X								X	X			X	
РНС НД – 3.2.														X			X	X				
РНС НД – 3.3.												X					X					
РНС НД – 3.4.												X					X			X		
РНС НД – 3.5.									X				X				X				X	
РНС НД – 3.6.									X								X				X	
РНП НД – 3.7.																	X	X				
РНП НД – 3.8.												X			X				X			
РНП НД – 3.9.																			X			
РНП НД – 3.10.																			X			
РНП НД – 3.11.									X					X					X			
РНП НД – 3.12.																			X			